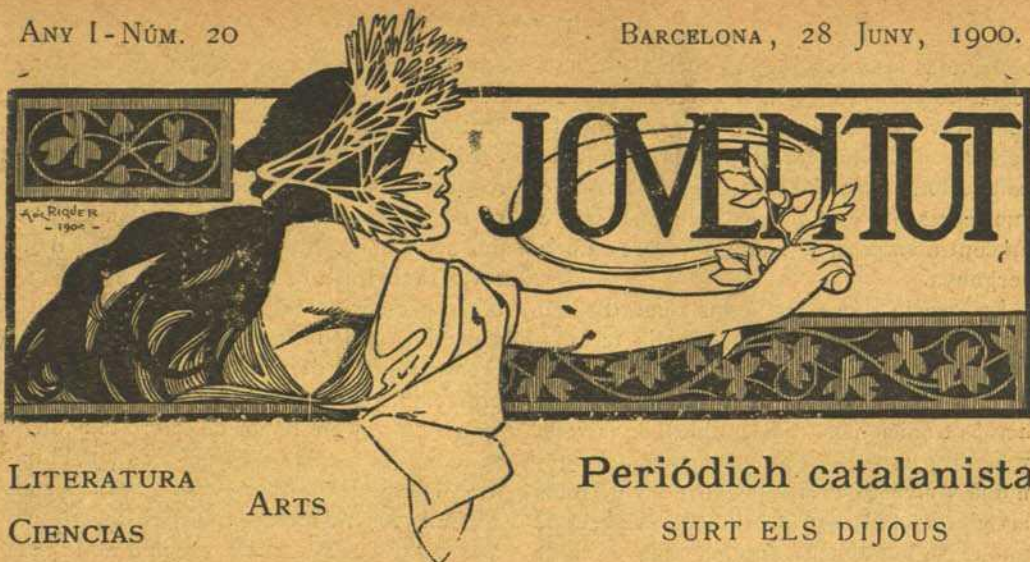

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . 25 »

SUMARI: Toros!, per Lluís Via.—Conciència de verge, per J. M. Jordà.—La vida, per J. Torrendell.—El gar-rofer, per Apeles Mestres.—Nit de Juny, per Rafel Nogueras y Oller.—Cosas del Liceu, per Joaquim Pena.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

TOROS!

Acabava de declarar-se la guerra entre Es-panya y ls Estats Units, y'l govern espanyol retornava las credencials á Mr. Woodford, representant á Madrid de la República Nort-americana.

Els cartells de la Plassa de Toros de Bar-celona anunciavan una gran *corrida*, en la que hi havian de pendre part els espasas Reverte y Algabéño, que, ab motiu de quedar declarada la guerra, havian de lluhir al bras, com també tots els individus de sas cuadrillas, unas cintas ab els colors na-cionals.

Es una vergonya, però es també una veri-tat, y s'ha de dir, qu'aquella part de poble que més patriota semblava, y que's creya tenir un gran cor, anava als Toros pera de-mostrarho; y allí, incapàs d'altre *heroisme*, veyá corre sanch sense perill, y tant més va-lenta's conceptuava com més exemples dava

de mesquinesa d'esperit, de crudeltat y de cobardia.

No's tracta d'un poble primitiu, sinó d'un poble corromput. Se tracta d'aquella mena de gent qu'en temps de Felip II y del rey em-bruixat demostrava son esperit religiós di-vertintse ab els horribles *autos de fe*, y qu'es la mateixa qu'en aquest sigle ha evidenciat son esperit patri declarant festa nacional la dels Toros. De tan extranya manera ha sapi-gut honrar á la religió y á la patria.

Trist es confessarho: nosaltres, que'l con-cepte de patria'l voldriam en lloch d'honor dintre de totas las conciencias claras y rec-tas, corrém perill (al manifestarho aixis din-tre l'anómala situació qu'atravessém) de que la nostra sinceritat sigui mal interpretada y's prengui per un mal exemple l'honrat im-puls que'ns porta á combatre aquells altres exemples de rebaixament moral, d'embruti-ment ó de indiferentisme qu'está donant una part ben nombrosa de la nostra societat.

Arribá la tarde de la *corrida* per tants es-perada. La plassa estava plenissima, com may ho hagi estat més, de gent desitjosa de fer manifestacions patrióticas. Ja se sab que molts tenen aixó: que no se'l saben guardár á dintre'l patriotisme, y'n fan *vent de boca*. Mateix qu'aquellas donas de món que rum-

bejan todas las joyas que tan poch els hi han costat de guanyar, y ben al revés de aquella gent trevalladora y modesta, que's guarda ben desada la dobleta obtinguda a copia de tants esforços, perque sab lo que li costa, lo que representa y lo que val, y perque, si ve un contratemps, no's tingui de veure en una vergonya.

La ovació que's feu a las cuadrillas al apareixe, va ser delirant. Aquells toreros, aquella gent empeltada de sanch moresca, aquells valents d'ofici, foren aclamats com a héroes tradicionals, indiscutibles, de la vella y heroica Espanya, com a representació genuina y vivent de todas las virtuts y de todas las glorias de la patria. Allò feya l'efecte de una rassa moralment agotada que celebrés son propi agotament aplaudint als més degenerats de sos individus, els quals, tot y tenint tants punts de contacte ab els gladiadors romans, no calia pas que diguessin allò de *Morituri te salutant*, perqu'ells sí que's veyan ben saludats, y venerats, y adorats com idols, per tants de pagans com se troban dins del cristianisme en us.

Lluchian, conforme s'havia dit, l'emblema patriòtic al bras, sobre las mil coloraynas de sa indumentaria llampanta y carnavalesca. De cascabels, com els antichs joglars, no'n duyan... Ben mirat, no eran ells qui n'havien de dur, sinó'ls que formavan la massa del públich, els qu'havien anat a presenciar aquell edificant espectacle. Però ja hi havia ciutadans que duyan trompetas; y altres que duyan pitos. May n'hi faltan de tranquils als Toros, y no hi faltaria aquella tarde soroll y gresca; y al cap y a la fi, els cascabels eran lo de menos, haventhi tanta ximpleria de més.

Cavilant aixís, vaig errarme, perque, segons varen dirme després, la *corrida* resulta *seria*. Cal confessar que'ls toreros se portaren bé, especialment els dos espasas. Sis toros havien de matar, y'ls mataren netament, ab un valor, y una trassa, y un acert al ferir, que no hi havia més que mirar. Sis toros, sis estocadas. May s'ha vist una *corrida* més rodona; may s'ha vist torejar millor. Tot anava com una seda, sense més incidents que'ls naturals del espectacle, o sia l'estomacament de tres o quatre picadors, entre ells l'Agujetas, que crech que va esmicolar-se'l dentat en

una cayguda, y la mort d'uns quants pacífichs cavalls, qu'en paga a sa docilitat eran arrossegats ab las entranyas afora.

El Reverte, en la mort d'un dels seus toros, crech que'l tercer de la *corrida*, va tenir moments *sublims* (segons deya un amic meu que s'empenedia de no haver anat aquell dia al torin de frach y corbata blanca); y'l públich, presenciant aquell valor seré, aquell coneixement de la bestia, aquella manera de preparar-la pera darli la mort cara a cara, va prorrompre en viscas al Reverte y a Espanya, y va exigir qu'en honor de torero tan valent se toqués la marxa de *Cádiz*. Y esclatà l'himne; y'ls compassos del *¡Viva España!* eran corejats per milers de veus; y'l Reverte, ab més cor que may, seguia bregant ab la bestia y preparant-sela pera'l cop suprém... Per fi la deixà ben quadrada, y en el precis instant d'esclatar per tercera o quarta vegada'l *¡Viva Espanya!*, ensemps que una gran part del públich dava aqueix crit, arrencaren el torero cap al toro y'l toro cap al torero, y de aquella tremenda topada'n sorti'l brau ferit de mort, ab la espasa clavada fins al pom; y l'home, l'héroe vencedor, se quedà contemplant ab el somris als llabis l'agonia de la bestia, qu'als pochs moments queya desplo-mada a terra pera no alsarsen may més.

Y fou llavors quan hi hagué la ovació més grossa de la tarde; però una ovació que tenia apariencias de disbauixa desenfrenada. El poble (o part del poble, siguem justos), borrar-xo d'entussiasme per aquell home que li semblava la personificació del valor y del heroisme, ja'n tingué prou per afliurar las válvulas de la fantasia, y deixar-la volar, y creures que un pais que té fills tan valents, fills que's baten ab toros, un pais, en fi, de toreros, pot empendre las més descomunals campanyas ab la seguritat de vence a sos enemichs, anch qu'aquestos fossin titans.

Donchs bé: tots els que's consideravan conmoguts de debó, y de debó encesos en sant patriotisme per aquell *¡Viva!* y aquella estocada donats tan a temps, demostraren prácticament als pochs dias el seu tremp de ànima, al arribar de las Antillas expedicions y més expedicions de soldats ferits y malalts. No anaren pas a rébreles y assistirlos, perque els héroes desembarcats (aixó d'héroes ja'ls hi regoneixian), lluny de divertirlos, com els

altres, els apesaravan; els semblà preferible, donchs, concorre a las subsegüents *corridas*, y aixís purificar més sas virtuts guerreras y cívicas.

Després de tantas vergonyas sufertas desd'alashoras, encara la part *taurófila* del nostre poble qu'en aquella época'ns denigrava, continúa denigrantnos; encara'ls idols d'aquell temps son els actuals idols; encara, en la maror d'ayguas corrompudas de la societat nostra, hi suran la carrincloneria ridícula, el flamenquisme desfatxatat, y l'afany immoral de fer negoci a tot estrop, com acaba de demostrarse ab la construcció d'una nova Plassa de Toros, d'un nou port de refugi pera totas aqueixas desferrass socials.

Demà, 29 de juny, els bons catalans haurán de sufrir als ulls del món civilisat, la humiliació de veure inaugurar un nou temple a la barbarie, aquí, en nostra capital estimada, hont tants y tants temples s'han alsat al honrat treball.

Arenas de Barcelona: aixís han batejat al nou edifici. El nom li escáu Y l'espectacle que demà en ell se dongui, encara que per son origen y naturalesa es ben exòtic, atraurà a molta gent. No hi faltarán els ricatxos buyts de cap y de cor, ni aquells tipichs burgesos amants del badell d'or, ignorants y vegetatius, barrejantse ab aristòcratas de la classe d'imbécils, galantejant com aquests tontament a las damas, respirant vanitat y satisfacció per tots els poros, majestuosos com a senadors romans dalt del *podium*, sentintse grans y oblidant que no més son *grossos*, dilatant el cos y las galdas, rihent ab suficiencia y a petites batzegadas sobre la propia grassa, al sentir els udols del públich devant del martiri de las bestias. S'hi veurán molts inconscients d'aquells que, dos sigles enrera, s feyan familiars del Sant Ofici pera vantarse de son zel religiós en una crema d'*heretges*, y qu'en l'actualitat protegeixen y organisan *corridas* de toros, invertintshi, si es precis, sumas considerables, sens altre objecte que fer pública ostentació de sa vanitat mundana. No hi faltarán tampoch, en la corresponent tribuna del modern Anfiteatre, l'entenimentat *Brusi*, el diari dels ideals retrospectius qu'altre cop voldria que's cridés *¡Vivan las caenas!*, ni

aquell'altra prempsa menos hipòcrita, però qu'en son afany de ganancia y en son aturdimient, no s'hi mirará gayre a omplir columnas y més columnas ressenyant la festa, donant bombos a tort y a dret als concurrents més *conspicuos* y a las empresas explotadoras de la brutalitat humana. Tampoch hi faltará aquella part del nostre jovent que té obligació d'ésser il·lustrat y que sols serveix pera lluhir el barret cordobés sobre'l cap ple d'ayguas entolladas, y perestrafer d'un modo ridicul é innoble la parla flamenca. Ni tan sols hi faltarán aquells de nostres obrers que pentinan el gitanesch *pan y toros* y que constituheixen en nostres tallers una nota ben discordant y trista... Entre indiferents, *sportmans*, degenerats, ignocents y ánimas de canti, se n'hi aplegarán a las *Arenas* un bon grapat de mils, la major part ben dignes de compassió, ja per lo migrat de sa inteligencia, ó ja perque no tenen qui'ls guihi, qui'ls hi despertí aquells sentiments qu'han d'ésser nort de tota societat digna y ben organizada. Ells, y'ls que com ells procedeixin, trobarán la paga de son rebaixament moral quan soni l'hora fatídica pera'ls pobles degenerats que oblidan els principis d'humanitat y de justícia.

Ara per ara, que's diverteixin ab sos esquistits ideals de *pan y toros*, que'ls ideals aquestos portan involucrada la mort en sa propia ruindat. Sápigan sols, al inaugurar-se la nova Plassa, que'ls catalans veritables, que sempre son y serán els més, els que s'escampan per totas las encontradas de Catalunya, abominan d'ells y'ls anatematizan ab tota la indignació y tot el fástich de la seva ànima. Abominan d'ells, repetim, perque'ls consideran descastats y estralets, y perque, havent nascut en aquesta terra, contribuheixen tant com el que més a desmoralisar-la y pervertirla.

Dels altres, dels que, no sent catalans, pensin en aquest punt de diferent modo que nosaltres, no hi tenim cosa que dir. Son com son, y no poden ser d'altra manera. Per molts d'ells, aqueixos espectacles son venerats com a tradicionals. Ja se sab que cada terra estima sas tradicions, bonas ó dolentas, y prou pena es la seva, encara que no se'n preocupin, si certas tradicions son causa d'estancament moral y material. Nosaltres

condempnèm tan sols a aquells de nostres paisans que's fan propies aqueixas misèrias, y si a tots els catalans vegessim contaminats, com que la passió no'ns fa perdre'l coneixement, a tots condemnariam, sense may pretendre amagar a Catalunya son propi afront.

Y al formular la protesta de JOVENTUT contra l'atentat a la civilisació que demà en nostra ciutat té de perpetrarse, fem constar ab convicció plena, qu'en aquesta protesta s'hi enclou la de tota la joventut catalana; s'entén, la qu'es seria sens encarcaments, la que no esmersa'l temps y'ls diners en vicis ni futesas, la que no es afeminada ni's preocupa sols del ben vestir; la que no menyspreuha la llengua que li es propia. Parlèm en nom de la joventut estudiosa y treballadora, de inteligencia clara, de cor obert, d'esperit liberal, y amantíssima del art y de la patria. Y parlèm també en nom de las generacions que van venint, quins ideals indubtablement han de convergir ab els nostres. Ellas arrencarán la mala llevor arréu sembrada, si nosaltres no abastém a ferho ab tota la nostra bona voluntat.

Pensin els del *pan y toros*, hereus dels romans del decadent imperi, que certas redempcions son proféticas y semblan inevitables; y ay de tots, si'ls barbres tornan a amenassar las portas de Roma!

LLUÍS VIA.

CONCIENCIA DE VERGE

—Ditxós tu — m' deya en Claudi Grivé— que no tens encara la historia d'una dona lligada a la teva vida. Per 'xó no pots parlar-ne y no deus jutjarlas. La més dolenta mereix respecte, y potser la que't semblará més cayguda haurá sigut la més noble y la més bona. L'orgull, en nosaltres, homes, fa que las creguém nostras inferiors [y quant ens equivoquém! Si poguessim arribar fins a la seva ànima, gayre bé sempre la veuriam, fins en las propies culpas, més hermosa y elevada que la nostra.—

Y després d'una petita pausa'l meu amich, acostantse més, va continuar:

—Escolta, escolta la historia dels meus primers amors, y jutja després de l'ànima d'una dona...

Era vint anys enrera — quan jo'n tenia disset — quan vaig coneixe a... dihemli Julia, el nom es lo menys important. Jo era alashoras un estudiant de medicina que feya versos, esbojarrat, expansiu, rich d'ilusions y pobre de fortuna. No tenia ningú de familia a la vora y necessitava estimar. Vaig coneixe als pares de Julia y'm vaig enamorar de la filla ab tot l'apassionament y'l romanticisme d'un xicot de disset anys ab el cor verje... Ella era hermosa, molt hermosa, ab els ulls molt negres y'ls llabis molt vermells, esbelta y exuberant de vida com una madona romana. Vaig comensar a anar a casa seva; essent gran amich del seu germá, vaig ferme simpátich als seus pares, que la tenian com una nena, y poch temps després estava cert que m'estimava. Jo era'l primer que li havia parlat d'amor... Per tothóm era una nena, sols per mi una dona, y de mi va aprendre com bat el cor en aquella edat de las grans esperansas, dels grans sentiments y de las grans ilusions. No va dirme que m'estimava fins el dia de las primeras renyinas d'enamorats. Va ser cinch mesos després de conèixens, el dia que després d'examinarme va saber qu'havia sigut suspés de todas las assignaturas. Pensant ab ella y fent castells enlayre, no havia desclós cap llibre. Els seus pares van ferme un sermó. Ella també; però a solas, al dirli que sols havia tingut temps de pensar ab ella, esclatá a riure, s deixá fer un petó a las mans y va murmurar que m'estimava, però que m'aborriria si no estudiava. Aquell dia jo estava tan content, que reya sol pel carrer, me mirava al mirall y'm trobava fins guapo, y de bona gana hauria abrassat als tres catedràtics que m'acabavan de carbassejar. Va ésser aquella la primavera de la meva joventut, en qu'esclatavan las més alegres ilusions y en que trobava la vida més hermosa. Sabia qu'ella m'estimava y m'ho deya a todas horas: quan ens parlavam m'ho deya obrint els llabis vermells; quan no podiam parlar-nos ho repetia ab els ulls negres y somniadors... Però aquella primavera va ser molt curta... Els pares de Julia van coneixe que la nena era una dona apasionada, van descobrir els nostres amors y van decidir allunyarla de mi, anantsen a passar uns mesos a fora... Julia no va oblidar-me com sos pares creyan, y tots els dias re-

bia d'ella cartas apassionadas, plenas de juraments, de promesas y de petons...

Al hivern següent, un dia'l pare de Julia vingué a veurem y'm demanà que no tornés a casa seva. El bon senyor sabia que jo no era rich, qu'estudiava gracias á la pensió que'm regalavan mos parents, y que no tenia més pervindre que la carrera totjust comensada. Foren inútils las protestas que li vaig fer de lo qu'estimava á Julia; inútil la eloqüencia ab que vaig descriure'ls meus propòsits y las meas esperansas; inútil també que li jurés que la seva filla m'estimava ab tota l'ànima. Era un home pràctich, y'm contestà que ja procuraria que Julia s'oblidés de mi per complert. Ab aixó sí que s'equivocava'l pobre senyor... Julia y jo no podiam véurens com avans, però'ns escribiam, y tots els dias de festa l'acompanyava y parlava ab ella quan anava á oir una de las missas més matineras... Y què llargas me semblavan aquellas missas qu'ella oia sense distreures y no volent que li parlés dintre la iglesia!

Aixis passaren las setmanas, y passaren molts mesos, fins que un dia no vaig rebre més cartas de Julia, ni vaig poder tornar á parlarli... La veyia de tant en tant y'ls seus ulls encara'm deyan que m'estimava, però ja no podian dirho aquells llabis vermells, encesos com rosellons. Vaig escriureli moltes vegadas: no va contestar may... No puch explicarte las meas angúnias, las meas nirviositats, fins las bojerias que vaig fer. Tot inútil. Semblava que'ls seus pares l'haguessin empresonada, y com més temps passava, menos sovint podia véurela...

Al cap de dos anys que no havia pogut parlarli, y quan sols ben endintre del pensament encara conservava'l seu recort, amanyagantlo y somniant ab ell en las horas de tristesa, varen dirme que Julia s'havia promés. Aquella nit vaig plorar més que quan se va morir el meu pare. Vaig creure tornar-me boig. Se'm van acudir tots els extrems romàntichs que puguís imaginiarte. Ho explicava á tothom, ho deya á tots els meus amichs, y jurava que mataria al home que'm robava á n'ella, y mil bojerias més...

La febre aquella va possehir-me fins poch dias després, fins una tarde en que vaig trobar en el passeig á Julia, acompanyada de la seva mamá y del seu promés. Era aquest

un senyor d'uns quaranta anys, ben conservat, correcte; un tipo d'home fret, tot lo contrari del tipo que jo creya devia interessar á n'ella. Y Julia reya parlant ab ell, obrint els llabis tentadors y brillantli'ls ulls negres y somniosos...

Al véurela vaig aturarme. Ella va mirar-me ab indiferencia y continuà rihent y parlant ab aquell home...

No sé lo que va passarme, però després de aquell moment me va semblar que tornava á la rahó. L'enamorat boig va desapareixe de sobte, y de sobte vaig dar-me compte de totas las ridiculesas, de totas las mentidas que jo mateix me deya y que fins llavoras havia cregut. L'amor propi meu, un amor propi exagerat, un orgull inconscient, va destruhir en un moment tot aquell amor, fins alashoras verdader, que per Julia sentia. El meu amor propi no podia perdonarli que m'hagués oblidat per un home com aquell, un home, pensava jo, vulgar, correcte com tothom, fret, que no pot sentir els apassionaments que á mi m'omplian l'ànima, ni pot murmurarli á cau d'orella'ls juraments, las caricias, las promesas que á mi m'eixian de dintre. Y va semblarme Julia una dona com totas, molt hermosa, sí, però sense cor, una dona que també calculava, tota pura, que's venia á n'aquell home á cambi de luxo, comoditats, benestar material... Y'l meu enamorament de xicot romàntich va desapareixe. Gayre bé sempre'ls nostres primers amors neixen de nosaltres mateixos, de la nostra imaginació, y creyentnos estimar á una dona, á la que tenim aprop nostre, no es á n'ella á qui volém, sinó á la de la nostra fantasia, á la dona qu'es el nostre ideal, á la dona perfecta, somniada, que'ls nostres ulls se pensan es aquella.

Aquesta reflexió vaig fèrmela jo alashoras. Julia no mereixia'l meu carinyo. Era tot lo contrari de lo que jo imaginava. Totas las qualitats, tota la hermosura de cos y d'ànima qu'havia cregut veure en ella, no havia existit més qu'en el meu pensament; era l'ideal, qu'havia volgut encarnarse en materia vulgar. Impossible! — pensava. — Julia es una dona vulgar, com totas; prosa no més!

Fins molt temps després no vaig comprendre quan mal l'havia jutjat.

No me'n recordava ja d'ella. L'enamorat

estava curat de debó, tan curat, que s'havia gayre bé convertit en un escéptich. No m'havia enrecordat més d'ella, y si alguna vegada'ls nostres ulls casualment s'havian trobat, no havia sentit cap impressió. Tan sols l'amor propi, la vergonya d'haver sigut despreciat, enrojia la meua cara. Estudiava com may havia estudiat, volia acabar la carrera,—ja era al ultim any—y no tenia més preocupació que'ls llibres, quan un demati, estant al meu quarto á la casa de despesas hont vivia, van trucar á la porta. Sabia qu'era sol á casa, y vaig anar á obrir. Era Julia. Sola, superbament tranquila, sos ulls brillants en el rostre lleugerament pàlit van fixarse en mi ab una mirada fonda, serena...

—¿Tu?—vaig exclamar...

—Ja hoveus,—contestá. Y entrá resolta, ab pas ferm, fins al mitj del meu quarto, llensant sobre la taula, sobre'l llibre obert, un pom de flors de taronger que portava; y dreta, sense moures, com una estatua superba y hermosa, ab veu reposada, clara, sense emoció, va dirme:

—Aquest capvespre'm caso. Haig de casarme y t'estimo á tu. T'hi estimat sempre... á tu no més... y t'estimaré tota la vida... Tu m'has ensenyat á estimar y soch teva... ¿M'estimas encara?... Si, si... Ens ho hem jurat, y som l'un del altre... Haurás sufert molt, pobre Claudi!... Ell no m'estima com tu... ni jo l'estimo... Demà seré seva... avuy no... He sortit pera comprar la corona de tarongina... Aquí la tens... las primeras flors pera tu.—

Aquell vespre Julia va casarse. Van dirme qu'estava hermosa y alegre, y que al rebre la enhorabona y al dirli tothóm que mereixia ser felis, perque era molt bona, contestava qu'aquell havia sigut el dia més ditxós de la seva vida, perque s'havia despertat la seva conciencia.

Jo vaig sentir aquell dia renáixer el meu amor per Julia, però molt diferent d'aquell amor romàntich de noy. La estimava si, però ab passió més forta, més mascle, ab amor més de la sanch, ab un carinyo que calculava, que raciocinava, ab un cert agredols que repugnava á la meua conciencia, però que m'atreya, m'embogia y no podia apartarse del meu pensament... Me semblava com si

estés enamorat d'un'altra dona, diferent de aquella dels meus primers amors, però que contorbava més la meua vida, una dona ab qui pensava menos, però que desitjava més, que m'atreya y'm feya por á la vegada.

Julia, després de casada, va sortir á viatjar ab el seu marit, y van ser fora de Barcelona tres mesos. Mentres tant, jo vaig haver de anarmen també, y vaig passar estudiant dos anys á París, y establert després quatre en una provincia llunyana. En tot aquest temps no vaig poder oblidar á Julia. Sabia que m'estimava, que m'estimaria sempre. Y pensava ab ella recordantla sublim, hermosa, forta, conscient en el moment de entregarsem, cumplint lo qu'ella va dirne, y ho era, aquell acte de justicia. Figurat, donchs, la meua alegria, las meas ilusions al tornar, transcorregut aquell temps, á Barcelona; á Barcelona, ahont podria trobarla de nou, ahont podria repetirli que la estimava, ahont podriam explicarnos las angunias d'aquella ausencia, ahont podria confessarli de nou tots els meus pensaments, todas las meas esperansas, ahont podria de nou véurela...

Y vaig véurela l'endemà d'haver arribat... Al passeig vaig trobarla portant de la mà un nen de tres anys, que reya alegroy mirantla.

—Julia!—vaig cridar, allargantli las dugas mans.

Y ella va somriure ab tristesa, y prenent en sos brassos al nen, va respondre:

—Claudi! Es el meu nen... Fesli un petó!...

Vaig ferli, y ella va petonejarlo desseguida en las dugas galtetas, y va allargar la mà pera despedirse...

May més vaig tornar á parlarli.

J. M. JORDA.

LA VIDA

Contra la seva costúm, l'Estrany, el delicat pintor del Ensomni y de la Dona ideal, intervingué aquella tarde en la conversa dels joves del *Círculo*, interrompent la fogosa peroració del novelista Pont. La darrera frase, síntesis de lo parlat, «la vida es la lluyta», el va fer botre de la butaca y exclamar frenètic:

—No, no, de cap manera! La vida no es pas la lluyta!...

Y l'artista de lo exquisit, del color somort,

de la linia vaporosa; el correctíssim *gentleman*, de trajo impecable, de modos pulquerims, de sobte's posà fet una furia, els ulls foragitats, els llabris tremolosos, las galdas esblanquehidas, la veu ronca.

—¿Per qué la vida ha de ser una lluyta, si tota lluyta es dolor, una serie d'engunias y tristesas? No, jo no penso aixis. De la vida en tinch una idea molt diferenta. ¿Voldir que vostés creuhen que totas aquestas maravellas d'hermosura que componen el món, se feren pera que contemplant una brega de feras, el torment sens fi del home? La vida es un plaer, una delicia, un somris; es una eterna matinada primaveral. Si no es un goig, es una pena, ¿pena de quin delictes? No, jo no vaig faltar avans d'ésser; jo no vaig pecar pe'l sol fet d'obrir els ulls a la vida. Sentirla es el goig suprem del home. La sentim quan, en plena llibertat salvatge, cristallisem en un acte un desitj, toquem ab un dit el cel d'una aspiració. ¡Qué bella es la existencial! La vida consisteix en entregarme bojament a la Natura que m'envolta ab sos alés perfumats, que m'eduheix ab sa massa maravellosa, que m'hipnotisa ab sos cants de sirena, que m'ubriaga ab sa llum tota colors. La vida es amagarse dins la soletat, qual infinit silenci convida a meditacions fondas, a somnis fantasiosos, a creacions ideals. La vida es corre cap a la ciutat renouhera, ahont la frivolitat de la dona m'estréu, ahont me burlo de la gravetat del home; es retirarme al poblet de valls encatiffadas de vert y de montanyas esquerpas. La vida es caure dins dels brassos de la dona amable. La vida es treballar, quan el cos ho desitja; es no fer res, si l'esperit decáu.—

L'Estrany s'assossegava poch a poch. Semblava que sas paraulas llenagavan, com balsam dolcíssim, per sos nirvis irritats, que s'anavan esmortuhint. L'home s'enternia fondament; sos ulls humits brillavan, sos llabris dibuixavan mitja rialla de satisfet. La vida li pujava a la cara. Tots els companys estavan ab atenció, seduhts per aquell accent armoniós d'ardenta joventut, per aquellas paraulas correctas que l'ensomni poetisava, qu'iluminava la flama d'un'ansia poderosa.

L'Estrany tirà'l cap endarrera fins apoyarlo en el respall de la butaca, y clavà la

vista en la *Primavera* qu'en el cel-ras llenagava entre nuvolets blancs y repartia flors que nins nusos recullian.

—Es tan bella la vida! Aquest mati l'he sentida intensament. Caminava pel Parch, y aqui, en el pit, he sentit vapors de primavera, esqueixos suavíssims de poncelletas de rosa, degotall de liquits de sava, una onada d'ayre puríssim que m'pujava a la gargamella, y m'ofegava, si, m'ofegava d'una manera delitosa: era ofegat per l'espasme inmens del amor... Estava tot sol. M'he tirat demunt l'herba y m'he arrossegat com una bestia. Quina felicitat!... Després ha passat una dona, una dona maca, molt maca. No la coneixeu, no; jo tampoch. L'he vista venir de lluny. Era un encant, una visió. En ella tot era artístich: desde'l sombrero *canotier* fins a las botinas blancas ab punteras grogas. Un pomet de jessamins coronava las ondulacions provocativas de son pit. Ha perfumat aquell entorn! La veyia acostarse, acostarse, acostarse, y'l cor se m'aixamplava per moments. En fi, un cop aprop meu, l'he cridada... Ha continuat sens ferner cas. He cridat un poch més fort: tampoch. He pegat un gran crit, y ni per aquestas: al contrari, m'ha semblat qu'apretava'l pas. Al cap d'un rato ha desaparegut. M'hauria fet tant de bé aquella dona divina! No ha volgut gaudir de la vida... la ignorant!!

—Era la vida qui passava;—barboteja en Pont, emocionat per la escena poética, ideal, del somniador.

—Era la vida...—repeteix l'artista com un eco débil, llunyadà.

—Àlsat y lluyta — exclama l'escriptor ab veu potent, aixecantse ardit, com atleta que's prepara pera la brega.

—No, no'm despertis. La lluyta es el sufiment, la mort. Deixeume viure.—

Y tanca's ulls amorosament, entregat a las caricias del Ensomni.

A una senya d'en Pont, tots ens alsarem y sortirem de la bufona habitació.

Vaig mirar al Estrany ab carinyo, y vaig pensar que indubtablement alló era per ell la vida millor: la vida del artífici, de la mentida, de la follia, de la opalina absenta.

EL GARROFER

AL AMICH POMPEYUS GENER

La lectura de vostre article sobre mos *Poemas de mar*, tan sentit, tan franch, tan expansiu, ique va despertarmen de recorts que feya molts anys en mon cor dormian! ique va remouren de cosas que hi tenia guardadas com guardo en els calaixets y secrets d'un antich arcó mil futesas sense nom que venen a ser per mi venerandas reliquias!

Al llegirvos, refeya pas a pas nostras excursions de joventut, nostres antichs viatjes, —aquells viatjes que ja no farém may més —tornava a trobar-me en aquell taller silenciós de la Granvia, avuy obrador d'argenter hont lliman y martellejan uns quants operaris sense sospitar que n'espantan y allunyan els últims ecos d'aquell estol entussiasta que hi venia a abocar els seus somnis, vos els de *La Mort y el Diable*, en Bartrina del Algo, en Simón Gómez del quadro del Comte Arnáu que may va pintar, l'Enrich Obiols de l'òpera que may va escriure, l'Oms d'una estatua

colossal que may va modelar... jo, de tants poemas que may pendrán forma.

Y quan la claror comensava a faltarnos, iqué calents de cap y qué lleugers de camas las empeniam cap al Tibidabo, la montanya amiga, que semblava posada alli, a las portas de la ciutat, expressament pera nosaltres! Y en arribant a mitja montanya, en aquell replech solitari y misteriós hont tan arrogant s'alsava'l garrofer...

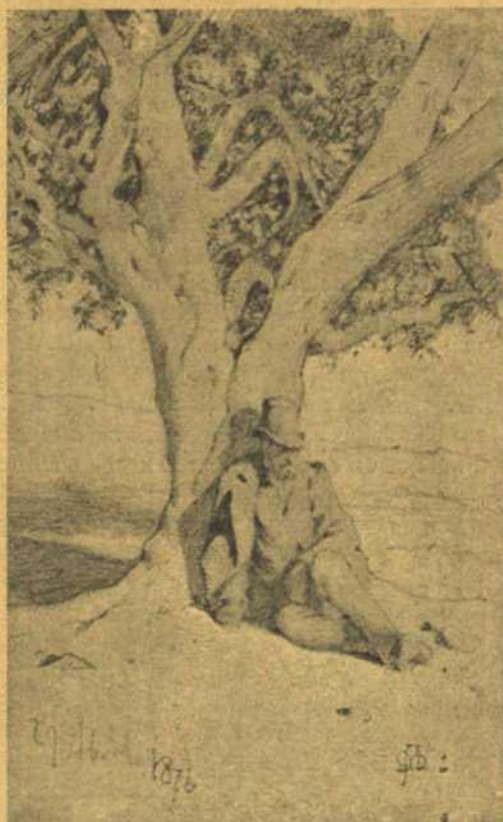
El garrofer! Santa paraula! ¿Cóm es possible que no haguén tingut un mot de bona recordansa pel nostre garrofer? La falta'm sembla imperdonable, tan imperdonable, que ja que vos heu contat tots aquells detalls que segurament no deuen interessar més qu'a nosaltres, jo'm crech en el dever de parlar d'aquest.

Cóm y quan va ser, ni ho recordo, ni qu'ho recordés tindria gran trascendencia pera la historia; però es lo cert que divagant un dia, sol, per la vessant meridional del Tibidabo, vaig descobrir un garrofer centenari que'm

va allargar las brancas y m'invità a descansar á son ombra y á parlar de poesia. Desde aquella hora vam feros amichs, tan amichs, que no sabia passar dia sense pujarlo á veure. Tenia una branca, sobre tot, tan hospitalaria per sa alsada, son gruix y sa voluptuosa ondulació, que vaig fèrmela meva, y tan meva, que may se'm va ocorre ferli la infidelitat de canviarla per un'altra. Cavaller en aquella branca, ¡si n'havia escrits de versos, si n'havia fumats de cigarrillos, si n'havia somniadas de... truytas, parlant ab perdó!

Naturalment, com el bé no estal si no es compartit, de dia en dia vaig anar presentant el meu garrofer als amichs de la colla, y lo qu'es més, vaig anarlos llogant brancas per torn. A la llarga, cada amich tenia una branca llogada, y aquella branca era la seva; y en aixó, si, podém dir que si'ns bullian pel cap cebas socialistas, respecte á las brancas del garrofer may vam posarlas en práctica. Aixó era cosa dogmática: el garrofer era meu, però la branca de cada hù era de cada hù y de ningú més.

En fi, que'l meu garrofer va arribar á ser una especie de cassino intelectual, una sucursal del taller, hont esbargiam uns dias l'excés de fantasias y altres dias la mandra. Allá arribavam á passar horas enteras; jo escribint en una branca del *primer pis*, mirant á ponent; vos en la que mirava á mar; en Riquer, dibuixant en la seva del *segón pis*; y aixis escalonats, instalats cadascú en sa branca com una bandada de pardals, trevallavam tan absorbits, tan callats, tan á conciencia, que moltes vegadas passava per vora'l garrofer un caminant—el carter de Sant Cugat, per exemple—sens adonarse ni sospitar si squera que tingués tanta companyia.

En cambi, quan comensavan á entaularse las discussions politicas ó filosoficas, alló semblava un rusch d'abellas; els arguments, els sofismas, las paradoxas y las patotxadas saltavan de branca en branca qu'alló era un bé de Deu.

He dit que'l garrofer se convertí en sucursal del taller, y tant era aixis, que quan algún amich tardá arribava á casa y no'ns hi tro-

bava, ja se sabia: com qui s'arriba al caf  de la cantonada,   reunir-se ab els companys, enfilava'l passeig de Gracia, el carrer Major, la carretera d'Horta; y en sent als quatre camins, l lensava aquelles quatre notes de tirolese, aquell *la-la-hi-tu* que tan lluny feya sentir-se y que tan conegut ens era y al qual responiam desde'l nostre niu.

Aix  dur  uns quants anys. La *penya* s'anà disgregant lentament; els uns se'n anavan lluny de la terra, els altres se casavan, els més oportuns se morian... y de mica en mica vaig tornar-me   trobar sol ab el *meu* garrofer.  Oh, varem tornar   cont rnosen moltes d'aquelles coses que no's contan   ningú! Fins que un dia, al arribar al lloch qu'ell ha-

via ocupat durant més d'un sigle, en compte del patriarca vaig trobar-hi un munt de cendra, una gran taca negra hont reya desvergonyidament el Sol. M'havien cremat el *meu* garrofer!

La emoció qu'aix  va produhir-me no tractar  ni d'apuntarla, pera no caure en ridicle; lo que si dir , es qu'en aquell moment hauria volgut creure en un lloch hont van las  nimas dels arbres per resarli... alguna cosa.

No li vaig resar, però vaig cantar-lo no s  hont; en *La Garba*, si mal no recordo.

Sic transit gloria mundi.

APELES MESTRES.

(Dibuixos del autor)

NIT DE JUNY

An m   veure'ls fochs, dona estimada,
en eixa nit alegre del estiu;
hi veur m la quitxalla enjogassada
c m els salta y c mriu,
exageradament,   boca plena,
gosant l'ignocent pler de salta'l foch!...
La nit bé n'es d'hermosa y de serena!
An m; aixís, ben junts... Qu  felís soch!

Es la tradició que'ns hi convida;

ab el meu pare ahir, quan era infant;
ab l'amor ideal, ab tu, ma vida,
avuy que ja soch gran.
Anemhi tots dosets, que las parellas
hi concorren també parlant d'amor.
Costums anyals qu'ara trobém m s bellas
perque las embelleix el goig del cor!

Mira qu n foch més gran! .. La flamarada
tenyeix de roig las boyras del estiu.
Foch que m s tart ser  cendra esventada;
pr l del meu cor jamay, perqu'es m s viu!

Mira aquells dos. Ja son casats, aym a.
Quan ho ser m, també anir m aixís:
tu, mon amor, ser s la poesia,
jo'l poeta felís.

Cant m, ma dolsa amor, ran las fogueras,
en eixa nit alegre del estiu!
Rih m com las criaturas joganeras,
que com   ellas el temps també'ns somriu!

An m, amor; tota la gent desfila;
l'ultim cohet ressona y'l foch se va apagant...
No la oblid m jamay aquesta nit tranquila
dels fochs de Sant Joan!

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER.

COSAS DEL LICEU

Es la segona vegada qu'agafem la ploma pera fer públics els escandalosos abusos de la Junta que malmena'ls assumptos del Liceu. Ara ja no podem atribuirho tot a la ignorancia dels senyors que la componen, puig lo succehit en la darrera reunió es de tal gravetat, que requereix un calificatiu més serió. Avans d'aplicarlo, relatarém els fets pera que'l lector judiqui de quina part está la rahó.

La Junta de Govern del Gran Teatre convocá una reunió general de propietaris, ab carácter de extraordinaria, pera tractar de una proposició de la Empresa sobre *aument de funcions*. Res més deyan las papeletas de convocatoria respecte d'aquestas funcions, sinó que la proposició estava de manifest en la Secretaria; y, si mal no recordém, també's parlava de que no s'aumentaria la subvenció. Aquesta convocatoria nosaltres la considerém ilegal, ja que's procurá amagar als accionistas la verdadera transcendencia del acort que's pendria. Lo legal y lo decent hauria sigut (obehint al Reglament) reproduhir la proposició de la Empresa, que per cert se reduheix á pocas ratllas. En ella's pretén la supressió de la temporada *lirica* de primavera, donanthi en cambi trenta representacions dramáticas y afegint dotze funcions d'òpera á las cinquanta de la temporada d'hivern. Per manera, qu'en comptes del augment de que parlava la convocatoria, resulta una verdadera *disminució* de funcions d'òpera, y ningú podia suposar que d'altra mena de representacions se tractés, tota vegada que sols pera la música serveix avuy aquell teatre.

D'aixó resulta notoria mala fe en la manera de convocar als accionistas. No serveix d'escusa'l dir que la proposició estava exposada en Secretaria. Tothóm que conceix las interioritats d'aquella casa, sab de la manera cóm se celebran las Juntas generals, la dificultat de reunir als propietaris quan el teatre es tancat, majorment en els mesos d'estiu, y més que tot, l'escàs interés que la gran part dels accionistas se pren pera res que no afecti á la seva butxaca. Quan se proposa un augment de subvenció, es l'únich cas en que'l propietari hi assisteix, sempre com es natural pera votar en contra; però quan se

tracta de lo relatiu á la marxa del teatre, á modificacions en son modo de funcionar, las sessions se celebran ab una ó dugas dotzenas d'assistents. Ja podia, donchs, la Junta anunciar qu'estava en Secretaria la proposició per *aument* de funcions, en la convicció de que'ls accionistas no hi anirían, els uns perque ja son á fora, y'ls altres perque mentres no'ls hi *gratin* la butxaca, qu'aumentin tant com vulguin, millor que millor.

En la convicció de que anavam á presenciar una *martingala*, á ser objecte d'un *tarugo*, compareguerem en el saló de descans el dia senyalat. La soletat més espantosa hi regnavá, puig tan sols *setze* accionistas forem els tafeñers qu'acudirem á la cita. La Junta de Govern, es á dir, cinch dels individus que la componen, tregueren la cara, y pera que tot consti degudament, hem d'anotar que foren els senyors don Joseph Milá y Pi, don Lluís Sant, don Marcelo Catalá, don F. Cajal y don Ignaci Torra. El president, qu'es el primer dels esmentats, ens doná compte de la famosa proposició de la Empresa, de la que'n feu el panegirich, y declará que la Junta de Govern l'havia trobat excelent fins al punt de ferla seva y presentarla á l'aprobació de la Junta General. Oberta discussió sobre d'ella, no s'aixecá ningú á defensarla, y en cambi sortiren quatre accionistas á combatrela en nom de la majoria dels alli reunits, y que també pera que consti hem de dir que foren els senyors Bonis, Girona (don Joan), Larrosa y'l qu'aquestas ratllas escriu. Tots manifestarem la sorpresa que'ns havian produhit las absurdas pretensions de la Empresa, els molts inconvenients que hi trobavam, sense veurehi en cambi cap ventatja positiva, á lo que s'hi afegia'l disbarat qu'era intentar representacions de drama en una sala de tan grans dimensions, y la necessitat de que la Junta espliqués son empenyo en patrocinar semblant proposició.

El senyor Girona, ab molta habilitat, obligá al president á esplicar sa conducta, es á dir, el *per qué* de semblant modificació en la contracta d'arrendament; y en efecte, el senyor Milá y Pi'ns doná unas rahons que á ningú convenceren; paraulas y res més que paraulas (com á home que está molt acostumat á garlar), però sense cap motiu fonamentat.

Per nostra part, ferem constar nostra més enèrgica protesta. Atacarem obertament a la Empresa y a la Junta que ab ella feya tal conxorxa, y embestirem de dret contra'ls abusos que de tant temps se cometen en aquella casa, indicant de pas las principals corrupcions a que las Juntas han de posar immediat remey si volen retornar al Liceu l'esplendor que desd'alguns anys ha perdut. Els senyors de la Junta ho escoltavan com qui sent ploure, y en Milá y Pi fins hi feya una mitja rialleta que realment podia traduir-se per: «Si, ja pots escarrassarte, que nosaltres el *pastel* ja'l portém fet.»

Vingué la votació, y llavors succehi lo més escandalós, aixó es, un abús que cap Junta seria hauria realisat. Dels SETZE accionistas que tot de bona fe acudirém a la convocatòria, TRETZE votarem contra la proposició, y sols TRES a favor d'ella; y no obstant, dita proposició fou aprobada per gran majoria de vots. ¿Qué no ho entenen? Ja veurán: en primer lloch, han de saber qu'en el teatre del Liceu las butacas tenen un vot y'ls palcos cinch ó més, per manera que cinch palcos guanyan a vintiquatre butacas. Peraltra part: els vots poden delegarse d'un accionista al altre; aixís es que hi ha qui compareix ab las butxacas plenas de vots delegats per propietaris que no van a las sessions. Però aquesta delegació ó traspás, que, sent reglamentari, no té res de particular quan se tracta de juntes ordinarias (en que son objecte es ben conegut per haverse repartit ab gran anticipació la Memoria de la Junta), no podia produhir el mateix efecte en una Junta extraordinaria anunciada ab tanta ambigüetat com la que'ns ocupa, puig se traspassava'l vot per anar a votar més funcions (naturalment, d'òpera) sent aixís que'n resultan menos. Sabém de varis que delegaren son vot y que després s'han considerat enganyats, y si la Junta se'n vol convence, que torni a repetir la votació.

Verificat l'escrutini, resultá que'ls tretze assistents contraris a la proposició reunirem 99 vots, y'ls tres favorables a ella'n presentaren 60; de manera, que per més que s'hi afegís el vot favorable dels cinch senyors que formavan la Mesa, sempre havia de quedar rebutjada la proposició. Donchs aquí ve la trampa, es a dir, la *trampa legal* ó *reglamen-*

laria, segons en Milá y Pi. Aquests cinch senyors que ab el mer fet de ferse seva la proposició y com a seva presentarla a la Junta General, se convertian en jutjes y part a la vegada, tingueren l'atreuiment, la *barra*, d'abocar desde la propia taula en que presidian la estupenda cantitat de CENT VUYTANTA sis vots, que solapadament havian anat captant de casa en casa, fent el joch de la Empresa en un assumpto en el que sembla que, decentment, no'ls hi havia d'anar ni venir res. S'endugué la palma l'individu de la mesa don Lluís Sant, que seya al costat del President, ab 165 vots a la butxaca. Se coneix que a aquest senyor el molesta molt la música, quan tant empenyo té en substituhirla pel drama! Resultá, per tant, que vuyt votants reuniren 246 vots, mentres que'ls altres tretze sols n'havien presentat 99, y en conseqüència, quedá aprobada la martingala de la Empresa y de la Junta de Govern.

Aixó es, fidelment, lo succehit en la darrera Junta general. Son tants els comentaris que'ns sugereix lo relatat, (tant pels procediments adoptats indignes d'una Junta seria y més propis d'un *Pantorrillas*, com per la gran transcendencia de la qüestió pera'l pervindre del Liceu), que deixém pera'l pròxim número'l treuren las conseqüèncias, disposantnos a parlar tan clar com tenim per costum.

JOAQUÍM PENA.

TEATRES

TÍVOLI

Pera'ls que segueixen el moviment teatral a Barcelona, es una nota molt curiosa la companyia de sarsueleta valenciana, qu'actua en aquest teatre. Assistirem a una funció de «dilluns popular», en la que'ns donaren tres obretas ben diferentas entre si, totas ellas marcadas per un sagell característich qu'ofereix al observador idea bastant completa del teatre valencià. Dos detalls ens interessaren tot seguit. El romanticisme, que sembla avuy dia passat de moda, encara seduheix als autors valencians, y'l sentiment, que s'acosta a voltas al sentimentalisme melodramàtich, es la dominant en aqueix teatre. Una acció senzillíssima desenrotllada ab ingenuitat, sense preocuparse gayre de la verosimilitut, de la psicologia y del realisme, es suficient per accontentar al públich d'aquellas terras; y no hi ha cap dubte que fins pels més exal-

tats partidaris de la dramàtica moderna resulta verament interessant aqueix teatre modest qu'en mitj dels defectes de construcció que'l distingeixen logra captivar pel seu fons humà, y per la franquesa de passions y sentiments que'l caracterisan.

Un altre detall, y que contrasta per modo extrany ab l'atmosfera de ingenuïtat, candidesa y expontaneïtat qu'hem fet notar, es el llenguatge, ja sia prosa ó vers, que usen els autors. Sorpren desagradablement aquella barreja monstruosa del castellà refinat ab termes y giros gràfichs del valencià del baix poble. Es evident que á Valencia'l castellà, després d'imposarse á las classes elevadas, va invadint poch á poch las classes populars, en termes qu'aqueix dialecte del català acabarà per desapareixe; mes en aqueixa especie d'absorció que lentament s'opera, hi ha una serie de termes, de locucions y de frases que per lley natural se resisteixen, y son precisament els més gràfichs, concisos y contundents, y com á tals més bruscos y xavacans. Entre'l castellà més ó menys alambicat que usen els autors, sonan sechs y expontanis, com interjeccions, y produheixen una sensació inarmònica á qui no està acostumat á aquella parla. Y la sensació es tant més penosa quant menys s'avé ab la fresca inspiració d'aqueix teatre sentimental.

La simplicitat d'argument, de desenrotlló y fins de caràcters, y una com tendència ingenuament moralisadora, ressurten constants en las tres obras que varem veure, á pesar de pertanyer á gèneros ben distints.

Marquita la estanquera es senzillament una viuda que passats els quaranta encara es pretenciosa, coqueteja y fa'l cor tendre á dos ó tres vividors qu'explotan sa debilitat pera fumar de franch. La moral la darà'l promés de sa nevoda, trevallador honrat que descubreix á la viuda lo ridícul de sas pretensions y la explotació de qu'es objecte.

A mal tiempo buena cara es una revista satírica de costums politics y populars. A semblansa de las revistas que tant abundan en el gènero chico castellà, la obreta tracta de treure efectes còmichs posant en ridícul als homes públichs, y certas costums y tipos genuïnament valencians. També en aquesta revista s'hi nota expontaneïtat y agudesia d'ingeni, ben propis d'autors qu'escriuen sentint.

Per fi, *Les barraques* es un idili melodramàtic, diguemho aixís. Una noya qu'es la perla de *les barraques*, està pera casarse ab un honrat fadri, quan arriba, llicenciat de presiri, el *Ratat*, terror del poble per son cinisme y son valor, que també la estima y jura matar á qui sia que li vulgui pendre. Inútil es dir que tot acabarà ab la mort del assassino y subsegüent matrimoni de la honrada parella. Tot aixó's desenrotlla en una serie d'escenas sentidíssimas, en què las costums populars y

las passions exaltadas dels personatjes surten exposadas ab més expontaneïtat que llògica observació de la vida.

La música de las dugas últimas sarsueletas també's recomana, més que per sa originalitat, per la delicadesa y sentiment que tradueixen els autors inspirantse en motius populars de la terra.

En quant als actors, modestos y discrets, diuen ab molta naturalitat, per més qu'alguns exageran la nota còmica. Ens agradaren especialment la senyoreta Gurina, que canta y diu ab molta expressió, una cigarrera y un jove actor que crida'ls objectes que's venen á subasta en la segona de las obras ditas. Tots dos se recomanen per la intenció y finura ab que frassejan.

NOVETATS

FEDORA

No n'hem de parlar de l'obra. Tothom l'ha vista representar en italià y en francès per eminents actrius d'aquells països, y tothom sab qu'es un dramón folletinesch quin renom universal no té altra explicació que l'oferir á las actrius trágicas unas quantas situacions fortes ahont poden lluhir sas qualitats. Per 'xó totes ellas representan *Fedora*, que s'imposa al públich de cor senzill gracias á una execució perfecta que serveix de mantell protector á l'artificiosa habilitat d'en Sardou. Mes els aplausos expontanis qu'arrenca'l prodigiós treball d'una Duse enlluernan á moltes actrius que creuen trobar en *Fedora* l'tipo fascinator quina interpretació'ls hi donarà l'*alternativa*. Lo que logran es perjudicar á n'en Sardou posant de relleu els grossos defectes de l'obra, y perjudicarse á si mateixas, perque fins algunas que tenen recomanables condicions pera'l gènero dramàtic, s'estrellan al topar ab un personatge tan convencional y tan fals. De lo que'n resulta que, lluny d'arreglar aplausos, se desacreditan als ulls del públich.

La senyoreta Pino, mal aconsellada, ha volgut provar la perillosa sort y n'ha sortit ab las mans al cap. La senyoreta Pino té una veu neta y ben timbrada, mes d'escàs volúm; té'l rostre y la mirada expressius, però d'expressió purament externa; no sent fondo ni's mou ni acciona ab la sobrietat y senzillesa solemne que sols posseheixen las celebritats trágicas. Per 'xó ella, que té magníficas condicions pera tota classe de comedias y fins per obras un xich dramáticas, fa un trist paper empenyantse en cultivar un gènero pera'l que no ha sigut cridada. Tota la bona voluntat y tot el treball, sens dubte extraordinari, qu'emplea en estudiar una *Fedora*, li serian moltíssim més profitosos si'ls consagrés á perfeccionarse en el gènero que més li escáu.

En Thuillier va tenir alguns moments d'inspiració, encara qu'en conjunt tampoch ens va satisfer. Els demés molt fluixos, especialment el senyor Echaide, la senyoreta Suárez y la que fa de lacayo, que diuen sos papers molt malament.

La traducció ns va semblar bastant correcta. Son principal defecte es el d'arribar a missas ditas, com vulgarment sol dirse. La presentació, regular.

ELDORADO

HOTEL SEVERINI.

En l'*Hôtel du libre échange* (*Hotel Severini*), ahont sols s'hi admeten hostes de costums morigeradas, s'hi senten de nit sorolls estranys que fan creure en la existència d'ànimes en pena. Per un artifice de *vaudevilliste*, en Feydeau, que hi té la mà trencada, farà que s'hi trobin: un arquitecto que ve a regoneix l'edifici; la seva dona, guapa y gelosa, acompanyada del marit d'una amiga ja entrada en anys que li porta ab segons fins; un altre amic de fora, viudo ab quatre filletas que son uns dimoniets; un estudiant que hi du la cambra; el comissari de policia, qu'acut al escàndol que's promou, y encara d'altres.

Tota aquesta gent, preocupats cada hu ab sa deria, fugint els uns dels altres, topantse impensadament, equivocantse de quarto y de llit, originan una confusió tal, que ningú sab lo que fa, tothom crida y esbalota, las donas se desmayan, las nenas riuen y plo- ran, l'amo s'espervera y ningú s'entén.

Tot això, complicat ab altres incidents que no acabariam may d'explicar, crea una serie de situacions cómicas, ridiculas moltes d'ellas, que sobrevenen sense to ni so, inverosímils fins al absurd, mes portadas ab tal vivesa y moviment, que l'autor acaba per emborratxar al públich d'alegria, fentlo riure a la forsa y fentse perdonar tots els atreviments, extravagancias y vulgaritats de qu'està l'obra farsida. Y'l públich té rahó al ésser indulgent, puig com l'autor no's proposa res més que fer riure, si ho logra, tots els defectes no son més que pecats venials.

L'obra, com tots els *vaudevilles*, pert molt traduhida. Sobre tot, aquí hont tothom fa arreglos esmenant la plana als autors y tapant ab espessos vels lo que creuen més ó menys escabros. Nosaltres en aquesta qüestió som radicals: ó's traduïm integra l'obra, ó's deixa corre si es realment immoral; mes falsejarla exposantse a que'l públich la rebutgi essent bona, es un atreviment que cap autor que s'estimi deuria tolerar.

En general, tant els traductors com els actors contribuïxen ab sa por exagerada, a que no sigui apreciat com se deuria un género teatral que, si bé dintre del art ocupa

un lloch molt modest, té la virtut inapreciable d'alegrar un rato ls esperits preocupats per las constants miserias de la vida.

Feta aquesta salvetat, de que no s'escapan els traductors y actors que ns han donat *Hotel Severini*, dirém que ls primers demostren concie'l género al emplear un llenguatge bastant viu y animat; en quant als actors y actrius, hauriam desitjat que, sens extremar la nota cómica (en lo qual varen estar justos), haguessin donat més vida, més relleu, més... esbojarrament a sos papers. Qui'ns va agradar més fou el senyor Palanca, y ho fem constar ab gust perque fins ara no haviam tingut més que motius pera censurar-lo. El senyor Palanca es lo que podriam dir un actor exagerat; sempre busca l'efecte extremant la nota, y aquest afany es son principal defecte. Tal volta perque'l paper de Pinglet ja n demana un xich d'afectació, li va sortir rodonet; però es precis que tingui en compte que no tot son *vaudevilles*, y que la discreció y serietat son bases sobre las que deu assegurar-se tot artista quals facultats no siguin tan excepcionals que pugui abandonar-se a ellas. Consti, però, que la escena mimica del final del según acte la va fer molt bé.

CELOSA

Llògicament, fer un arreglo ó adaptació vol dir: conservar de l'obra original tot lo essencial, tot allò que per son interès y valor artístich la fa digna de ser coneguda, modificant lo accidental, lo que per diversas circumstancias se considera de escàs interès, ó senzillament dolent. Prescindint de que sempre es sospitós é indica una certa petulancia això de que un senzill arreglador se converteixi en jutje, esmenant fins a cert punt la plana al autor, succeïx la majoria de las vegadas que un arreglo no es res de lo dit, sinó que, seduït per una idea ó situació originals, un autoret l'agafa, talla a tort y a dret, afegeix ó treu personatjes, escenas y situacions, y modifica y transforma l'original de tal manera, que resulta un'obra nova que difícilment son autor coneixeria. Y com que, casi en absolut, sempre l'autor té més talent que l'arreglador, també sempre ls arreglos resultan molt, però molt inferiors al original.

En tals condicions, se fa difícil judicar un'obra per l'arreglo que n'han fet, y un s'exposa a que paguin justos per pecadors. *Celosa*, per exemple, si hem de judicar per l'arreglo que diuen ha fet un senyor Joan P. Lasane, es una comèdieta de costums ab vistas al *vaudeville*, tonta, insubstantial, d'una monotonia y falta d'interès desesperants.

El tipo de gelosa exagerada que's fa insoportable a son marit, els pares d'aqueixa

(matrimoni felis), els medis que usen pera reconciliarlos, el germà de la gelosa y'l pare de sa promesa, anglès estrambòtich que busca gendre quina familia, de costums morigeradas, sigui garantia pera sa filla, y qu'arriba sempre en l' instant precis de tirarse'ls matrimonis els plats pel cap; el notari rural, la italiana desinvolta, els criats, etc., etc., tot es vulgar, adotzenat y manso. Res que demostrí un xich de inventiva; fins la petita lliçó de moral que's desprèn de l'obra, resulta ignocenta per lo gastada.

¿Vol dir això que la comedia d'en Bisson sigui un disbarat? Si hem de judicar per l'arreglo, si. Mes en Bisson es un talent còmic de forsa, y, sobretot, té una habilitat extraordinaria pera treure partit d'elements y circumstancies en si poch interessants. Lo qual vol dir que originariament, *Celosa*, ja que no una comedia original é interessant, podria molt ben ser una obreta entretinguda y alegre, que s'ha encarregat de *desarreglar* el senyor Lasane.

Tenint en compte'l poch relléu dels personatges, no hi ha cap dubte qu'en conjunt la companyia Tubáu treu millor aquest gènere d'obras que cap d'altre. El tipo de gelosa *casca-rabias* li va molt bé á la senyora Tubáu. El senyor Palanca, just; las senyoras Estrada y Valls y'l senyor Sánchez-Bori, massa *clomws*, y'ls demés bastant discrets. La presentació, regular.

EMILI TINTORER.

NOVAS

El *Diari de Catalunya* s'acredita cada dia més. Las circumstancies ó las conveniencies poden ferlo cambiar de nom, però sos procediments son sempre'ls mateixos. Y es que, si bé no costa gayre disfressar els cossos, las ànimes se deixan veure quan menos convidria. Quan se deya un altre nom, solia posarse afònic al contestar á las réplicas que li valian els atachs que dirigia á determinadas personas ab veu tremolosa y prima com de tiple de capella; ara, últimament, ha demostrat que no es amic del soroll, quan no li convé. Ens insultà grollerament, y nostra resposta fou ben clara, donant els noms dels que formen la Redacció de JOVENTUT; ells, guardant prudentment l'incògnit, sols s'atreveixen á fer una brometa de las sevas (bromas de salta-taulells). Francament, no sabem qué admirar més: si la seva falta de valor, ó la seva pobresa de ingeni. Ens agradaria saber quin es l'autor, ó'ls autors, d'aquellas *catilinarias*. N'hi ha que diuen qu'es el director de la companyia, que va apendre aquell llenguatge á Madrid, quan va procurar que li despatxessin un expedient que ja fa pudó de florit; lo que'ns costa de creure, perque un *catedràtic* no usaria estil tan poch *académich*.

No pot ser tampoch un critich molt famós que tenen, perque ell, com *professional*, no discuteix ab la *canalla*. Més aviat será un altre critich que judica las obras musicals pel tamany de las partituras, y que calla quan sent els xiulets del públich ó'ls del ferrocarril de Fransa. Qui sab si l'empresari y'l *pallasso* de la *troupe*, aconsellats per algun *abonat*, han associat sas inteligencies! Voldriam sortir de dubtes; però ben mirat tant se val. Qui més qui menos, tots son de la mateixa especie. Creyém qu'aprofitarán las ocasions que se'ls hi presentin pera donar alguna punxadeta; á las foscas, per suposat, perque no'ls hi convé ensenyar las caras, qu'espantarian á las *criaturas* com nosaltres. Però nosaltres, que, com ells diuen, som *noys mal educats y anémichs*, que no'ns fa por la llum y'ns convé'l sol per enrobustirnos, ja sabrém dir las cosas pel seu nom veritable. Y... fins á un altre dia.

Procedent de Madrid arribá fa poch dias á Barcelona nostre paisá l'afamat mestre compositor Amadeu Vives, que's proposa permaneixre aquí llarch temps preparant l'estreno de sa ópera *Euda d'Uriach*, lletra d'Angel Guimerà.

Recomaném al senyor Bisbe de Barcelona que's dongui una passada per la plassa del Teatre y contempli la fatxada del Principal corretgida y aumentada per la empresa del cinematògraf heliògraf. Quan l'hagi vista, estém segurs que cridarà als canonjes que forman part de la Junta del Hospital de la Santa Creu, y'ls donará una fregada d'orellas, per haver consentit aquella asquerositat. El que restaura monuments no pot permetre que s'empastifin fatxadadas.

Lo que dihém dels trastos de la fatxada res té que veure ab l'espectacle de dins. La empresa del nou cinematògraf presenta varias vistas notables per sa novetat y perque, en general, s'hi nota molt poca oscilació.

S'ha constituït á Lleyda una nova societat catalanista baix el titol de «Associació Catalunya», havent sollicitat son ingrés en la *Unió Catalanista*.

Li desitjém molts anys de vida, y fe y constancia en bé de la Causa.

Ha tornat á encarregar-se de la direcció literaria del periòdic nostre estimat company en Lluís Via.

Publicacions rebudas:

El drama en quatre actes y en vers, de don Joseph Ciurana y Maijó, titulat *Lo Pirata*,

que's va estrenar el passat desembre en el teatre de la Congregació de Sant Lluís Gonzaga, de la parroquia de Sant Francisco de Paula.

El monólech *¡Pobre mare!* de don Joseph Pujadas y Truch, estrenat ab éxit en el teatre Circo de Masnou, el passat mes de maig.

El primer número de la revista enciclopèdica *El Mosaico*, ab la qu'establim el cambi.

El prospecte de *La Calandria*, setmanari qu'apareixerà'l primer del vinent juliol.

complerta la colecció de JOVENTUT, hem obert una llista dels senyors que vulguin dit número; quan hi hagi'l nombre suficient, en farém una nova tirada. Del antecedent y dels nou primers ne quedan molt pochs exemplars.

—
Advertím á nostres lectors y als coleccionistas que'ns demanan exemplars del número 1, que aquest está agotat y no podém servirlos. A petició de varis aficionats que desitjan tenir

Aquells de nostres subscriptors que donguin avis á l'Administració, rebrán sense augment de preu el periódich en els punts ahont estiuhegin, ja sían de Catalunya ó del Extranjer.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia 311

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

CONDICIONS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1'50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Altras regions d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

Als que's suscriguin fins á fi d'any se'ls hi regalará'l cartell anunciador del periódich, magnífica obra de l'Alexandre de Riquer.